

TEATRUL DRAMATIC DIN BAI A MARE ÎNTRE NE-PROFESIONISM ȘI PROFESIONALITATE

Într-un moment în care pînă și sportul face pasul decisiv către "profesionalism", teatrul românesc pare dispus, pe alocurl, în ceea ce privește statutul actorilor, să renunțe la reperul instituțional al breslei. Fenomenul trebuie, însă, tratat cu maximum de precauție: paradoxal, deși **neprofesioniști**, mulți actori de la teatre mai mici din provincie nu pot fi judecați trecîndu-li-se cu vederea un anume grad de **profesionalitate**, consecință a experienței acumulate de-a lungul stagiunilor teatrale cărora le-au fost, prin forța lucrurilor, protagoniști. La sărăcia materială postrevoluționară a acestor teatre se adaugă, probabil în chip firesc, mefiența regizorilor de valoare față de **ne-profesionalismul** trupelor, astfel încît directorii sînt nevoiți să recurgă la amabilitatea unor "coordonatori în scenă" **profesioniști**, dar vădit lipsiți de **profesionalitate**. Să ne imaginăm, așadar, care pot fi rezultatele unei asemenea colaborări: regizori **profesioniști** lipsiți de **profesionalitate**, pe de o parte, și actori **ne-profesioniști** dar cu un grad de **profesionalitate** cucerit... Dacă acceptăm și aserțiunea potrivit căreia "nu există actori buni sau slabi, ci actori **utili**" (Cristian Hadjiculea), atunci concluzia care se impune în chip necesar precizează etiologia unei crize generalizate (cu cîteva excepții) a teatrului românesc din provincie - absența regizorilor capabili să confere stagiunilor relief valoric și succesul de public. Care sînt, în acest caz, strategiile directorilor de teatru și ale secretarilor literari? Ei tatonează disponibilitățile culturale ale publicului propunînd titluri fie derizorii, fie aparținînd marii dramaturgii, de cele mai multe ori într-o formulă repertorială hibridă; însă "utilitatea" de principiu a actorilor nu reușește să depășească ineficiența exegezelor scenice. Este și cazul Teatrului Dramatic din Baia Mare, ale cărui "complexe" se circumscriu punct cu punct observațiilor de mai sus.

Punînd într-o lumină oarecum

favorabilă **neprofesionalismul** actorilor, există pericolul de a fi bănuït de subversiva nostalgie a "libertății de expresie" cultivată de "masele largi" în festivalul "Cîntarea României". A te referi însă la caracterul uneori subcultural al producțiilor teatrale de la Baia Mare, a opera deci cu rigoarea argumentului critic necenzurat de natura anumitor circumstanțe - mai grave și mai profunde chiar decît eșecul artistic repetat - înseamnă a proba mai curînd cinism și suficiență. Se impun, deci, cîteva precizări.

Directorul teatrului, scriitorul Mircea Marian, trăind nostalgia vremurilor cînd la Baia Mare se jucau piese montate de Liviu Ciulei, probabil și pe aceea de a-i fi avut în trupă, înainte de decembrie '89, pe Cerasela Stan și Dan Aștilean, își întemeiază, astăzi, eforturile pe o garnitură restrînsă - nici unul dintre actori nefiind absolvent al vreunei școli superioare de teatru. **Profesionalitatea** lor incontestabilă se arată, în chip tragic, a fi deopotrivă consecința unei experiențe a scenei, calculabilă în ani (poate chiar decenii), dar și a unei uzuri produse de fatala inconsistență a reperelor interioare ce reglează autocontrolul. Stimabili pentru devotamentul lor față de teatru, dar și pentru disponibilitățile probate sînt actori mai vîrstnici, precum Dana Ilie și Antoniu Paul, alături de o echipă de tineri, unii dintre ei excepțional dotați. Aceștia, însă, fie că nu au reușit la examenul de admitere la institutele de teatru, fie că s-au integrat direct unui ritm susținut al îndatoririlor repertoriale, și-au amînat sistematic emanciparea profesională. Lui Dan Rădulescu, fără îndoială vedeta teatrului băimărean (și o virtuală vedetă a teatrului românesc), Loredanei Hotea sau Lillanei Cîrcel, a căror vîrstă gravitează în jurul a 25 de ani, dar și lui Lucian Prodan, Valeriu Doran sau Neliiei Mojolic-Fekete le-ar fi binevenit un sprijin moral din partea criticii de specialitate și, de ce nu?, poate chiar un ajutor concret, din partea Secției de critică

a UNITER, capabilă să-și exercite **aplicat** funcțiunile. S-ar pune, astfel, la încercare predispozițiile **participative** ale amintitei Secții de critică. O soluție de stimulare a interesului tinerilor actori pentru școala superioară de teatru s-ar putea imagina - dacă nu neapărat prin acordarea de burse compensatorii pentru reducerea normelor în teatru - cel puțin prin crearea unui sistem **obligatoriu** de stagii de pregătire pe lîngă profesorii de la institutele bucureștene sau din țară. Ele ar atenua, oricum, stridențele inerente unei pregătiri sumare și ar favoriza ascensiunea spre performanță a unor actori remarcabili astăzi doar prin virtuozitatea "scintilantă", infructuos alternată cu inadecvări grosolane la "regula jocului" (Gică Andrușca, Victor Mușețeanu). Pentru că, altminteri, "școala" experienței nemijlocite a teatrului băimărean, în condițiile evocate mai sus, ce alternativă propedeutică sau de elevată inițiere le oferă prin pedagogia implicită a fiecărui demers regizoral?

SINGURĂTATE ÎN DOI

DOI ÎNTR-UN BALANSOAR de William Gibson. Traducere: Radu Nichita • **TEATRUL DRAMATIC DIN BAI A MARE** • Data premierei: 20 octombrie 1992 • Regia: Kovács Ferenc • Scenografia: Dana Urdă • Distribuția: Lucian Prodan (Jerry), Dana Ilie (Gittel).

Mărturisindu-mi fascinația de a fi participat, sub conducerea regizorului Kovács Ferenc, la montarea spectacolului **Doi într-un balansoar** după William Gibson, tînărul actor Lucian Prodan trăda complexul de care aminteam: absența reperului axiologic interior. De unde s-ar deduce cinismul judecății critice, incapabilă să accepte fireasca impresionabilitate a actorului la

